

Główny celem poniższego projektu jest sprawdzenie czy przy użyciu analiz statystycznych nie można odkryć związku przedmiotów pochodzących z cmentarzysk tarnobrzeskiej kultury łużyckiej z wiekiem i płcią zmarłych. Tego typu przedmioty mogłyby być dla nas wskaźnikiem płci kulturowej, której antropolog fizyczny siłą rzeczy nie są w stanie nam wskazać ograniczając się tylko do badań nad płcią biologiczną. Dla archeologa którego interesują przede wszystkim zagadnienia o charakterze kulturowych takie wyznaczniki płci kulturowej byłyby niezwykle ważnym elementem w odkrywaniu kultury ludzi żyjących w pradziejach na naszych ziemiach.

Co warto tutaj zaznaczyć zajmiemy się tarnobrzeską kulturą łużycką. Jest to kultura rozwijająca się od połowy epoki brązu do początków wczesnej epoki żelaza (od XIII do III wieku p.n.e.) czyli przez niemal 1000. Ludność tej kultury zamieszkiwała tereny obecnego województwa Podkarpackiego pomiędzy widłami Wisły i Sanu, gdzie zachodnią granicę wyznaczał nam bieg Wisłoki a południową górny bieg Sanu. Jest to jednak z najlepiej rozpoznanych kultur archeologicznych na ziemiach polskich. Mamy tutaj szereg dużych dobrze przebadanych cmentarzysk, rozwijających się niekiedy przez kilkaset lat. Dla których dysponujemy sporym zestawem danych antropologicznych. Dane te są nie bez znaczenia przy poniższych analizach. I chociaż w pewnym stopniu nasze badania mają właśnie dać archeologom możliwość sprawdzania danych pozyskiwanych przez antropologów, to jednak póki co stanowią jedyny wyznacznik płci. Ważną kwestią którą tutaj należy poruszyć jest stosunkowo ubóstwo grobów tej kultury. Zwykle prócz popielnicy nie mieliśmy innych elementów wyposażenia to każe szczególnie dokładnie przyjrzeć się właśnie popielnicy jako temu najbardziej powszechnemu elementowi. Trudno przyjąć by chociaż w tym przedmiocie nie starano się zaznaczać płci, wieku lub chociaż pozycji społecznej tej jednostki. To ubóstwo każe nam się także znacznie dokładniej przyjrzeć poszczególnym elementom gdyż wydaje się iż raczej na pewno nie były one przypadkowo złożone do tego konkretnego grobu.

W ramach tego projektu przede wszystkim będą prowadzone analizy statystyczne przy wykorzystaniu programu STATISTICA12. Umożliwia on wykonanie wszelkich niezbędnych badań, jak analiza korespondencji, analiza skupień, analiza korelacji i analiza regresji (modelowania statystycznego). Przy ich pomocy pogrupujemy przedmioty (popielnice, misy, przystawki, metale oraz wątki zdobnicze naczyń). A następnie spróbujemy powiązać te przedmioty z wiekiem oraz płcią zmarłych. W badaniu tym wykorzystamy między innymi teorię korelacji (współczynnik Spearmana, test χ^2 dla cech jakościowych i współczynnik kontyngencji) oraz dobrane do danych testy obrazujące zróżnicowanie cechy ilościowej (np. wymiarów naczyń) przez płć i wiek (analiza wariancji lub jej nieparametryczne odpowiedniki test U Manna-Whitneya, test mediany, test Kruskala-Wallis).

Bardzo podobne metody wykorzystamy przy próbach powiązania poszczególnych przedmiotów z bogactwem pochówków co mogło by nam pozwolić na określenie przedmiotów mających charakter prestiżowy.

Przy analizach przestrzennych autor wykorzysta Program Quantum GIS 2.18. Jest to program ogólnie stosowany przy wszelkiego rodzaju analizach przestrzennych, w tym także przy osadniczych oraz opracowywaniu cmentarzysk i osad. Zostaną także wykorzystane metody statystyczne wykorzystywane przy analizach przestrzennych między innymi analiza danych oparta na wybranych współczynnikach koncentracji (np. współczynnik Lorenza).

Co do powodów podjęcia tejsz tematyki badawczej to mamy tu kilka kwestii. Pierwsza i najważniejsza to długoletnie zainteresowanie tematyką pradziejów ziem polskich w tym tarnobrzeską kulturą łużycką. Co ważne interesuje nas tutaj także kwestia archeologii funeralnej jako jedynej dającej nam bezpośredni związek z zagadnieniami ściśle kulturowymi i religijnymi ludzi żyjących w interesującym nas okresie czasu. No i wreszcie autor zdaje sobie sprawę, że na obecnym etapie wiedzy dalsze pozyskiwanie kolejnych eksponatów oraz ich opisywanie mija się z celem. Aktualnie zadaniem archeologa powinna być próba wykorzystywania tych materiałów do szerszych analiz o charakterze społeczno-kulturowym. No i wreszcie do podjęcia tej tematyki pchnęło autora dostrzeżenie nierówności w stosunkach na linii archeolog-antropolog gdzie wyższa pozycja tego drugiej jest wyraźnie dostrzegalna.